

Modna arheologija

Ante Tonči Vladislavić

Evo nas, ovaj put iz pedagoških razloga, na samim izvorima elegancije i šika što su ih 50-ih godina prošloga stoljeća, u poslijeratnome siromaštvu, plasirali i širili kreatori, tj. diktatori visoke mode, kako su bili nazivani od strane velikih kupaca i medija.

Za studentice i studente nije to bila samo jedna 'metodska jedinica', već je arheologija stila, istraživanje, analiza i dokumentiranje rezultiralo problematiziranjem nastajanja siluete u poslijeratnom periodu, kao i kritičkim doživljajem razdoblja modnoga diktata zvanog *Visoka moda*.

Moda, budući da je i sama slika, tvori stalno nove *sintakse*, u novome registru, spajajući možda poznate pojmove iz modnog pojmovnika s onima manje poznatima, a koji zajedno strukturiraju tzv. *modni sustav*.

Sveobuhvatna sintagma *fashion system*, čiji je autor Roland Barthes, pokazuje da modni sustav postoji kao stalnost, ali da mu je sadržaj poput igre: nestabilan i samo za jednu sezonu.

U procesu stalnog demokratiziranja mode dolazi do čestih preuzimanja, kao i citiranja mnogih aspekata iz razdoblja visoke mode 50-ih godina, no najviše raznolikosti samih silueta.

Devedesete godine 20. stoljeća, u maniri *fin de siècle*, preferiraju okrenutost prošlosti prisvajajući luksuz i modnu dekadenciju, kao i eklectizam, a među njima posebice citate iz kolekcija modnih diktatora francuske visoke mode 50-ih godina.

Bizarnost, kao dio *zeitgeista* kraja 20. stoljeća, ove elemente luksuza, glamura i sjaja pridodaje osnovnom tipu mladenačke, casual i sportske odjeće. U tome spoju nalazimo modu teško

spojivih vrijednosti, ali čiji je rezultat nova vrijednost: nespojivi citati potiru sjećanje i izvor sjećanja rezultirajući novim modnim značenjima.

U svojevrsnom izvrtanju i ironiziranju značenja ne nalazimo protest, već strukturirani sustav pristajanja, spajanja, suživota kao potvrdu stalnosti glavnih načela *modnog sustava*.

Nalazimo se u precizno uspostavljenom sustavu koji želi biti shvaćen kao uređeni sustav znakova: slika koja se može čitati. Ta je slika svake sezone zbroj senzacija, sjećanja i naslućivanja spojenih u odnose materijala, boja i definiranju same siluete.

U pojedinačnoj i kolektivnoj memoriji krije se i izlazi svake sezone na vidjelo žuđeno simboličko blago koje može, i to samo načas, označiti i mimikrijski zakriti one stvarne pojedinačne kao i kolektivne želje.

Pitanje same mode, dakle, nije ni zaštita ni ukrašavanje, već napor konstituiranja novog poretka slike, identiteta kao slike između društvene situacije i osobnih žudnji.

Svakodnevno banalno ponavljanje procesa odijevanja ne isključuje žudnju: to svakodnevno svlačenje i oblačenje upravo je generira kao stalno ponavljano, neispunjivu želju za novim i promjenljivim. Upravo u pojavnosti novog kao temelja mode ostaje određena dimenzija nečeg 'starog', poznatog, zakrivenog u sjećanju. Moda, strukturirana kao jezik, prepoznaje naše modno nad-ja, prepoznaje mogućnost realizacije simboličke želje, kao što prepoznaje i nemogućnost stvarne realizacije želje.

Modni sustav uspostavlja baratanje memorijom kao znakovima, koji su zamjena za izgublenu prošlost, kako stvarnu tako i simboličku.

Kao iz neke modne arheologije iskustava i znanja, do nas dolaze samo znakovi, slikovni ili verbalni, odvojeni od jednog odjevnog identiteta: kao što ih je Barthes i uspio vidjeti, u tragovima odvojenima od stvarnog odjevnog predmeta.

Sve naše znanje o povijesti odijevanja i ukusa stane u današnji dizajnirani *mračni predmet žudnje*: cipele, torba, traperice ili mala crna haljina...

Stvari preuzimaju i stvaraju svoj jezik, svoj stil, svoju modu: mi smo samo njihov eho.

Kao da se u današnjem nastajanju modnih silueta susreću i ostvaruju obje teorije, i ona *trickle down* i ona mlađa, *bubble-up* teorija. *Bubble-up* teorija karakteristična je za 60-e; ona određuje stila vidi u utjecaju odozdo, s ulice, dok se prošlost 50-ih određivala utjecajem modnih diktatora unaprijed i odozgo, dakle *trickle down* putanjom.

Iako revitalizirani aspekti *visoke mode* 50-ih godina, ugrađeni kao citat u današnje odrednice stila, govore o smrti mode, ostaje ideja da moda mora biti referencijalna, pa i onda kada se radi o smrti njezinih izvora.

Ona zato propituje sve ostatke prošlosti: sjećanje na luksuz, ručni rad i individualnu kreaciju,

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

materijali — novi — siluete stare 24 sata

Otvorenje izložbe

— četvrtak 15. listopada u 20 h
izložba je otvorena do 31. listopada

[d] razgovor

— četvrtak 22. listopada 2009. u 19 h

Radno vrijeme galerije

— radnim danom od 10 – 20 h, subotom od
10 – 15 h, nedjeljom zatvoreno

Organizator

— HDD – Hrvatsko dizajnersko društvo
Boškovićeva 18, Zagreb
www.dizajn.hr

Lektura

— Irena Drpić

Dizajn deplijana

— Hrvoje Živčić

Sponzor tiska

— Cerovski

Sponzor postava

— Photo Quick

Rad HDD galerije podržava

— Ministarstvo kulture
— Grad Zagreb

hrvatsko
dizajnersko
društvo
HDD

kvik
digitalni tisak velikih formata

ISTYLE

a ponekad propituje i demokratsko stvaranje stila 'za svakog ponešto', citirajući i ironizirajući detalje iz antimode, folklor, detalje iz odijevanja siromašnih slojeva, u maniri tzv. *slow-fashiona*, itd.

Modni sustav, umjesto da bude sustav znakova, postaje samo sustav vrijednosti tržišnih i emotivnih *restlova*.

Svi koji su blizu ovom sustavu, blizu su i najvećoj prijevari: plasmanu i prodaji mrtvih *memorabilija* za cijenu sezonskih kapitalaca.

Misliti o modi jednako je stalnomu izdajstvu: sve što je novo i modno možda odgovara našim željama, ali i nestaje u trenutačnom zaboravu, povlačeći se pred navalom novih kompozicija/slika, gdje se materijali i linije miješaju s memorijom prošlih epoha i dahom onoga sada. U toj hibridizaciji ništa nije novo, a ono iz sjećanja ugrađeno je u novi sezonski poklič: to su i tako novi stari znakovi jednog sustava koji dominira nad svojim elementima po sistemu visoke mode, odozgo, dakle *trickle down* putanjom...

Kao i u svakoj, tako i u teoriji mode nema mjesta za još jednu teoriju, onu koja dolazi odozdo, tzv. *bubble-up* teoriju... Ona je u sjećanju: mogućnost za još jedan rad sa studentima. Toliko o nemogućnostima i prolaznosti... Studentice i studenti udubili su se u ovaj rad tražeći univerzalne mogućnosti, a protiv prolaznosti. Naravno, u korist stvarnog dizajna.

14

15

16

17

18

19

20

21

22

Projekt *24 sata: stare siluete – novi materijali* predstavlja rezultat rada mentora A.T. Vladislavića i studenta treće godine modnog dizajna na Zavodu za tekstilni i modni dizajn Tekstilno-tehnološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (2008. godine), nagrađen na Izložbi hrvatskog dizajnerskog društva 0708 kao najbolji modni dizajn u studentskoj kategoriji. Taj se projekt nastavlja na vježbe iz kolegija *Modni dizajn* i *Dizajn modnih dodataka* gdje se, između ostalog, obrađuju odnosi tijela, materijala i modne siluete. Studenti/ice dizajniraju i realiziraju i materijal i odjevni predmet sa ciljem stvaranja završnog prototipa.

Projekt je nazvan *24 sata: stare siluete – novi materijali* pokušavajući u jedan imaginarni dan od 24 sata prošetati različite siluete, upravo na način kako je dizajnerska moda 50-ih godina precizno određivala namjenu modela: za jutro ili dan, za poslijepodne, za večer, za svečanu večer ili kazalište, koncert, i sl.

U ovome imaginarnom scenariju našli su se radovi 22 studenata/ice koji svojim istraživanjem i realizacijom propituju granice siluete u odnosu na ljudsko tijelo ostvarujući svojevrsni *hommage* tijelu i modnoj liniji.

Ono što čini projekt suvremenim je eksperimentalnost u procesu rada, u pristupu i izradi materijala, kao i u shvaćanju forme kao prostoru gdje se ostvaruje semantički sloj prepun novih univerzalnih značenja.

Autori/ce

— Jelena Aleksić, Adriana Babić, Tea Bašić, Marina Bogdanić, Tina Buždon, Ivana Filipović, Petra Ivanjoš, Ivana Jelušić, Dijana Jurić, Maja Katanić, Nataša Knežević, Iva Lukač, Vedrana Mastela, Ruth Nestić, Tajana Rajčić, Dalibor Šakić, Martina Težak, Diana Tješinski, Andreja Tribusson, Darija Vrbanić, Lucija Vrcić i Ivan Zver

Mentori projekta

— Ante Tonči Vladislavić, red. prof., APU, Rijeka
— Jasminka Končić, asistentica, TTF, Zagreb
— Josipa Štefanec, vanjska suradnica u nastavi, TTF, Zagreb

Fotografije

— Ivan Filipović (1, 3, 5, 8, 9, 10, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22)
— Jana Plećaš (2, 4, 6, 7, 11, 12, 13)

Film

— Jana Plećaš

Montaža filma

— Plakor Kovačević/Mašinerija Marušić

Realizacija projekta

— 2008. godina